

Kommunfullmäktige

BESLUT, FÖRESKRIFTER OCH SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVAT PÅ ÅSTÖN

1.1 UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets benämning: Åstöns naturreservat

Objektnummer: (Fås senare av länsstyrelsen)

Kommun: Timrå

Socken: Tynderö

Fastighet: Del av Åkerö 3:19

Markägare: Timrå kommun

Lägesbeskrivning: Åstöns östra del inom det tidigare skjutfältet utom Åstholmen, se karta.

Topografisk karta: 17 HNO/SO

Ekonomisk karta: 4j

Geokod: 17 H 4J 13d5c(ungefärlig mittpunkt)

Gräns: Skyltar med texten "Naturreservat" ska sättas upp vid vägar, större stigar och vid båtångöringsplatser. Reservatsgränsen är markerad på kartan.

Area: 395 ha varav 231 ha land

Naturtyper: Havsvikar, skär, havsstränder, barrskog, lövskog, myr, gölar, hållmarker, bergbranter, odlingsmarker och torra hedområden(f.d. skjutfält och övningsområden).

Naturvårdsförvaltare: Timrå kommun, miljö- och byggkontoret

1.2 ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Området har varit privatägt och bebotts av fiskare och småbrukare. Under 1950-talet köptes området successivt upp av försvaret för att användas till militära övningar. Lv 5 i Sundsvall hade verksamhet på Åstön men den verksamheten lades ner 1985. De senaste åren har Fo 23 i Sollefteå varit hyresgäst och drivit militär övningsverksamhet. Försvaret har också bedrivit visst skogsbruk. 1998 togs ett beslut att försvaret ska lägga ned skjutfältet och fortifikationsverket ska sälja området. Timrå kommun fick under 1998 ett erbjudande att köpa hela eller delar av området. Timrå kommun beslutade under 1999 att köpa område 3, dvs den östra och yttre delen av Åstöns skjutfält. Under hösten 1999 ändrades erbjudandet från fortifikationsverket så att den yttre delen av område 3, dvs Åstholmen ej var till försäljning. FortF hyr nu ut Åstholmen för övningsverksamhet till Härnösands garnision.

Området har länge varit attraktivt för friluftslivet men den militära verksamheten har gett vissa begränsningar i nyttjandet. Områdets värde för biologisk mångfald har uppmärksammats under 1990-talet då flera inventeringar gjorts och ett tiotal mindre områden har funnits utpekade i kommunens naturdatabas. Representanter från naturvårdsverket och länsstyrelsen besökte Åstön i maj 1999 för att se på området.

Efter samråd med länsstyrelsen och naturvårdsverket har Timrå kommuns miljö- och byggkontor funnit att den yttre delen, dvs område 3 med vissa justeringar är en lämplig avgränsning för ett naturreservat. Eftersom Timrå kommun inte kan köpa den yttersta delen för närvarande så blir reservatet mindre.

Timrå kommun har fått ett erbjudande (brev från naturvårdsverket 1999-06-15) om en 50% finansiering av hela köpesumman, bilaga 1. Detta erbjudande kvarstår även om Åstholmen ej ingår i köpet. Timrå kommun tog beslut i kommunfullmäktige 2000-06-05 om köp av området som ska bli naturreservat. Området ägs av Timrå kommun från och med 2000-07-01.

Inga motstående intressen finns redovisade i kommunens översiktsplan eftersom området varit militärt övningsområde. Det som redovisats i

översiktsplanen är de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna vid Skeppshamn och Storhamn. Dessa intressen kan tillvaratas vid ett reservatsbildande.

Samråd

Under 1999 och 2000 har samråd skett kontinuerligt med naturvårdsverket, länsstyrelsen och "Åstögruppen". Åstögruppen är en ideell grupp som bildats av Tynderöbor för att tillvarata företag, föreningars och privatpersoners intressen inom kommunens mark- och fastighetsinnehav på Åstön.

Ett förslag till reservat har skickas ut på remiss till alla berörda parter, se sändlista, bilaga 2. Remisstiden har varit 2 månader från kommunstyrelsens beslut. Reservatsförslaget har ställts ut i kommunhuset, på Timrå bibliotek och på bygdegården i Tynderö.

1.3 GRUND FÖR BESLUTET

Åstöns östra del är ett för regionen värdefullt naturområde som är representativt för norrlandskusten.

Området har skyddsvärda kulturmiljöer som visar på mark- och vattenanvändningen vid norrlandskusten och är ett mycket välbesökt friluftsområde.

Det är ett stort skärgårdsområde som är föga exploaterat och rikt på skyddsvärda biotoper. Här finns flera rödlistade arter i livskraftiga populationer.

Timrå kommun bedömer att naturreservatet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens 3:e kapitel och de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens 2:a kapitel.

1.4 Beslut

Med stöd av miljöbalkens 7 kapitel, 4 § (1998:808) har Timrå kommun förklarat det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 3, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordar Timrå kommun med stöd av 5-6 och 30 §§ i miljöbalkens 7:e kapitel samt 2-3 §§ i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken att i beslutet angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla.

Med stöd av 3§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Timrå kommun att fastställa biofogad skötselplan

I enlighet med 2§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ansvarar Timrå kommun för förvaltningen av reservatet.

1.5 SYFTET MED RESERVATET

Ändamålet är att skydda och vårda ett representativt skärgårdsområde där ekosystemen får utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Ändamålet är att bevara och utveckla ett för regionen och nationen värdefullt friluftsområde och värdefulla kulturmiljöer i form av fiskelägen, kapell, lotstorn samt militära byggnader och anläggningar.

2. RESERVATSFÖRESKRIFTER

A) Föreskrifter enligt miljöbalkens 7:e kapitel 5§ om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:

1. utföra muddring, schaktning, grävning och dikning,
2. anordna upplag eller göra utfyllning,
3. använda gödselmedel eller kemiska bekämpningsmedel,
4. kalka,
5. inplantera för trakten främmande växt- eller djurarter,
6. avverka träd,

7. föra bort döda träd och träddelar från skogsområden.
8. bedriva jakt

Vidare är det förbjudet att utan Timrå kommuns tillstånd

9. riva byggnad,
10. göra tillbyggnad eller annan yttre ändring av byggnad som avviker från skötselplanens riktlinjer. Som grund för vård av byggnader ska Timrå kommuns kulturmiljöprogram "att bygga vidare" användas,
11. anlägga brygga eller annan anordning.
12. bygga ledningar förutom underhåll av befintliga ledningar,

- B) Föreskrifter enligt 7 kap §6 miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång.

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning av informationstavlor på platser som anges i skötselplanen
3. anläggning och underhåll av leder som anges i fastställd skötselplan
4. övrig skötsel av området som anges i skötselplanen

- C) Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30§ miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:

1. på land framföra motordrivet fordon annat än på allmän väg och på vändplanen vid Skeppshamn,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar,
3. elda annat än på iordningställda platser
4. uppsätta tavla, plakat, affisch eller göra inskrift,

Föreskrifterna utgör inte hinder för normalt underhåll av befintliga vägar, fastigheter och ledningar samt för de åtgärder som behövs för att genomföra fortifikationsverkets saneringsplan (se bilaga 6) och för att tillgodose ändamålet med reservatet och som närmare anges i bifogad skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

I handläggningen av detta ärende har Stefan Grundström, miljö- och byggkontoret deltagit som föredragande.

Bilagor:

1. Beslut från naturvårdsverket angående 50% finansiering.
2. Samrådsinstanser
3. Detaljkarta
4. Provytor för uppföljning av skogstillståndet
5. Förteckning över byggnader
6. Försvarets saneringsplan
7. Avsnitt ur Timrå kommuns kulturmiljöprogram

3. SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET **ÅSTÖN I TIMRÅ KOMMUN**

3.1 ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data

(se reservatsbeslutet)

Grunden för beslutet samt föreskrifter

(se reservatsbeslutet)

Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Åstöns östra del domineras av klippstränder, havsvikar, berghällar och mager skogsmark. Av 230 ha landyta är ca 70 ha produktiv skogsmark, tall på högre belägna partier och gran i svackorna.

Området är kulturpräglad, både av den gamla fiskar- och bondekulturen och av den militära verksamheten. Området har varit militärt skjutfält och ägts av försvaret sedan 1950. Det finns flera byggnader inom reservatet. Vid Skeppshamn finns ett kapell från 1600-talet som ägs av Skeppshamns kapellag. Vid Skeppshamn finns också ett fiskarmuseum samt några fritidshus som har arrenderats av stiftelsen fiskarmuseet. Dessutom finns en fd officersmäss, ett lotstorn, ett fritidshus vid Åkeröviken, två sjöbodar vid Åkeröviken samt ett antal förrådsbyggnader.

Ca 20 000 besökare kommer årligen till Åstön. Åstön är ett regionalt och nationellt viktigt friluftsområde. Efter att militären avvecklat verksamheten har antalet besökare till den yttre ökat. Även båttrafiken har ökat och främst Åkeröviken med sin naturliga hamn är en välbesökt plats med minst 500 båtgäster varje år.

Byggnaderna vid Skeppshamn har under försvarets ägo av området arrenderats av Åstöns museinämnd och av Skeppshamns kapellag. Dessa byggnader ägs nu av respektive förening.

Försvarmakten har gjort en sanerings- och återställningsplan för Åstön som bl a beskriver hur skjutbanor ska saneras och hur värn ska fyllas igen, se bilaga 6.

Åstön är ett representativt område för norrlandskusten. Det stora värdet ligger i att det är ett ovanligt stort obrutet kustområde på ca 15 km. Havsvikarna och de grunda bottarna med goda förekomster av blåstång och kransalger visar på att Åstön har en god vattenkvalitet och är av stort värde för biologisk mångfald och fiskproduktion vid Medelpadskusten. Dessutom finns några fågelskär med typiska havsfåglar såsom gråtrut, silltrut, tobisgrissla och ejder. Gråsäl ses ofta i området och då det gäller andra intressanta djur kan t ex lodjur och mindre

vattensalamander nämnas. Havsörn häckar inte här ute men ses ibland och med lite hjälp då det gäller boplats kan den återkomma som häckfågel.

Den gamla skogen är brukad under åren och saknar urskogskvaliteter men har ändå ett högt värde för flora och fauna. Här finns en del skyddsvärda lavförekomster, bl a violettgrå tagellav och ladlav. Död ved förekommer sparsamt och därför saknas också signalarter som är knutna till t ex lågor. Enstaka fynd har gjorts av talticka och kötticka. En del typiska gammelskogsfåglar häckar i området, t ex tretåig hackspett, spillkråka, gråspett och tjäder. Några mindre myrar av rikkärr-typ bidrar också till områdets värden. På flera ställen finns små gölar som är uppväxtmiljöer för vattensalamandrar.

Ängsmarker med torrängsflora av ovanlig typ finns vid Skeppshamn. Vårfingerört, nagelört och vårförgätmigej är några av de ovanliga ängsväxter som setts.

Rödlistade växter och djur som finns inom reservatet

Nationellt rödlistade:

Lodjur, lax, tretåig hackspett, silltrut, mindre strandpipare, ros Karl, tobisgrissla, svärta, ladlav, violettgrå tagellav, aspgelélav, småflikig brosklav och grönskära,

Regionalt hotade:

Mindre vattensalamander, stor lysmask, skogsgräshoppa, talticka, kötticka, havtornstikka, sparvvicker

Nuvarande markanvändning

Nuvarande markanvändning är militär verksamhet (avveckling och sanering), friluftsliv, fiske och ett begränsat skogsbruk.

Tillgänglighet

Området har idag begränsad tillgänglighet pga militär verksamhet och bommade vägar. Tillgängligheten har dock ökat när den militära verksamheten lagts ner. Tillgängligheten kommer dock att begränsas fram till och med 2003 pga ytletningar och saneringsarbeten.

Slitage- och störningskänslighet

Åstön har varit skjutfält i 45 år och är därför stört på många sätt. Slitaget på land har i vissa delområden varit betydande. Av ekologiskt känsliga miljöer finns grunda havsvikar, sandstränder, fågelskär och gammal barrskog. De har varit ostörda pga att friluftslivet varit begränsat och skogsbruket bedrivits på ett återhållsamt sätt.

Källuppgifter

- 1 Åstön Rapport från länsstyrelsen 1981:10
- 2 1993 gjordes en inventering av skogsområden på Åstön. Inventeringen utfördes av studenter från Uppsala universitet och beskrivs i en rapport från länsstyrelsen, 1994:1, Naturinventering i Tynderö av Lotta Sturesson.
- 3 1997 gav Timrå kommun ut en guide-bok, "Sevärt i Timrås natur" där flera områden på Åstön pekats ut som skyddsvärda.
- 4 Skyddsvärda kust- och havsmiljöer i Timrå kommun.
- 5 Flera olika naturinventeringar med specifik inriktning utförs av studenter från Mitthögskolan, från Medelpads Mykologiska Förening, ALU-anställda m fl. De artgrupper som inventerats är bl a skalbaggar och vattensalamandrar.
- 6 Norrlands entomologiska förening hade ett inventeringsläger på Åstön 1999, Resultaten är publicerade i "natur i norr", nr 2 1999 och nr 1 2000.
- 7 Åstön är sedan länge en referensstation för mätningar av miljötillståndet i kusthavet. Några referenspunkter finns vid Åstön för att mäta en mer opåverkad havsmiljö än inne i Sundsvallbukten.
- 8 Medelpads ornitologiska förening
- 9 Flera besök av S Grundström, Timrå kommun

3.2 PLANDEL

Disposition och skötsel av mark och vatten

Övergripande mål

Målet är att bevara ett representativt skärgårdsområde med dess typiska biotoper.

Målet är också att öka tillgängligheten för allmänheten i området.

Ett delmål är att bevara vattenvegetationen i Åkerö- och Norråkersviken.

Ett delmål är att långsiktigt öka mängden död ved och antalet gamla träd i skogsmarken.

Generella riktlinjer och åtgärder

Hävd

Slyröjning ska vid behov utföras vid Skeppshamn, Åkeröviken, vid vägar, stigar samt andra platser som är välbesökta och viktiga för upplevelser, utsikt och tillgänglighet.

Skogsbrand

Skogsbrand ska bekämpas för att undvika skador på byggnader och störningar för friluftslivet.

Jakt

Jakt är ej tillåtet pga områdets stora värde för friluftslivet. Begränsad skydds jakt efter t ex canadagås och bäver kan tillåtas för att tillgodose ändamålen med reservatet.

Fiske

Fiskerätter med fasta redskap kan uthyres. Fritt handred-skapsfiske är tillåtet liksom på andra platser längs kusten.

Militär verksamhet

På grund av ytletningar i målområden och i kuststräckan kommer tillgängligheten att begränsas i vissa delar ända fram till och med 2005.

Utmärkning av reservatets gräns

Reservatet märks ut med målade markeringar i terrängen, med stolpar vid alla infartsvägar och i alla vikar.

Uppföljning

Mätning av vattenkvaliteten i Åkerövik och Norråkersviken görs 2 gånger per år, under sensommar/höst och under vintern.

Mätvärdena med avseende på övergödningsparametrar ska ej försämrats. Utbredningen av kransalger och annan vattenvegetation ska översiktligt undersökas vartannat år.

Mängden död ved och gamla träd ska fastställas via provtytor som görs vart 5:e år från år 2000. För dessa provtytor anlitas skogs-vårdsstyrelsen som ska använda samma metodik som i deras uppföljning av nyckelbiotoper. Tre provtytor är utmärkta i bil. 4.

Anordningar för rekreation och friluftslivÖvergripande mål

Bevara och utveckla kulturmiljöer samt att förbättra tillgängligheten och informationen för allmänheten.

Riktlinjer och åtgärder**Byggnader**

Byggnaderna vid Skeppshamn ägs av stiftelsen fiskarmuseet och Skeppshamn kapellag.

Övriga byggnader ägs av Timrå kommun. Dessa byggnader uthyres ut med anbuds förfarande till entreprenör eller förening som lämnar ett godtagbart anbud. Verksamheten i och vid samtliga byggnader ska överensstämma med kommunens övergripande mål och föreskrifter för reservatet men får ha en kommersiell inriktning.

Byggnaderna med karta redovisas i bilaga 5. Timrå kommuns kulturmiljöprogram för Skeppshamn redovisas i bilaga 7.

Vägar

Vägen från Åkerö till Skeppshamn ingår i det allmänna vägnätet och underhålls av vägverket. Ansvaret för underhåll av vägen från Skeppshamn till Storhamn och Åstholmen delas av Timrå kommun, försvaret och de fritidsboende i Storhamn. Resterande vägar slyröjs men underhålls ej. Samtliga vägbommar behålls tills vidare.

Anläggningar för båtlivet i Åkeröviken

En brygga för angöring av fritidsbåtar bör anläggas i Åkeröviken. Områdets arrendator bör tillåtas att bygga upp och driva en verksamhet med viss service till båtgäster i form av soptunnor, toaletter, tanktömning och färskvattenpåfyllnad.

För att möjliggöra detta krävs att en vattenledning från Åkerö-lägreets vattentäkt kan grävas ned och en elanslutning från vägen och ner till viken kan göras.

Tillsyn

För tillsyn enligt miljöbalken gällande reservatets föreskrifter ansvarar Timrå kommun, miljö- och byggkontoret.

För skötsel och regelbunden översyn svarar områdets arrendator.